

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

מידע על מבצע הגירוש של רשות ההגירה שנפתח ב- 01.07.09

מבצע המעצרים: עם הקמת רשות ההגירה החדשה תחת משרד הפנים, הכריז ראש הרשות, יעקב גנות, כי החל מה-1.7.09 יתחיל מבצע מעצרים חסר תקדים במטרה לגרש כמאתיים אלף בני אדם.

את מי מבקשים לעצור: שלוש קבוצות נמנות על הנפגעים העיקריים ממבצע זה:

- **ילדים:** ילדי מהגרים שמרביתם נולדו בארץ, התחנכו כאן, דוברי עברית וישראלים לכל דבר כעת עומדים להיעצר ולהישלח למדינה שאינם מכירים.
- **מהגרי עבודה:** אשר רבים מהם הגיעו בהזמנת מדינת ישראל ובאשרות חוקיות, איבדו את מעמדם לפני תום תקופת האשרה בשל הסדר כבילתם למעסיקיהם אשר הוגדר על ידי בית המשפט העליון כעבדות מודרנית. כעת גם הם נעצרים.
- **פליטים:** מדינת ישראל קבעה הגבלות גיאוגרפיות חמורות על פליטים בישראל ואסרה על מרביתם לשהות בשטח שבין חדרה לגדרה. פליטים רבים מתגוררים בתל אביב, ובמיוחד משפחות, משום שרק שם הצליחו למצוא עבודה, מגורים, והחשוב מכל – מוסדות חינוך לילדיהם. כעת, כל מי שייתפס בתל אביב צפוי למעצר יחד עם ילדיו.

ילדי המהגרים הם ישראלים לכל דבר

1. **מבצע המעצר:** עד עתה המדיניות הייתה שככלל לא עוצרים ילדים או משמורנים יחידים (חד הוריים). הטקטיקה הרווחת לדאוג ליציאת המשפחות את הארץ הייתה על ידי גירוש האב המפרנס.
2. **מי הילדים:** מדובר בכ-1,100 ילדים, כ-500 הם מעל לגיל 6. מרביתם מתגוררים באזור תל אביב.
3. **הגליה תרבותית:** מרבית הילדים נולדו בישראל, שולטים בשפה העברית ומעולם לא ביקרו במדינה אחרת. גירוש ילדים ישראלים לכל דבר למדינה שהם אינם מכירים מהווה הגליה תרבותית.
4. **התקדים:** בשנת 2006 החליטה ממשלת ישראל להעניק מעמד לילדי מהגרי עבודה ומשפחותיהם בהחלטה חד-פעמית. ההחלטה קבעה כי ילדים בני 4 ו-9 חודשים, ששולטים בשפה העברית, לומדים במוסדות חינוך ישראלים, והוריהם נכנסו לישראל כדין יזכו לתושבות קבע שתהפוך לאזרחות עם גיוסם לצה"ל. בעקבות ההחלטה זכו למעמד 567 משפחות בלבד, חרף איומי משרד הפנים כי הדבר יוביל לאזרוח של עשרות אלפי בני אדם. רבים מהילדים שזכו אז למעמד משרתיים היום בצבא. המדינה כבר הכירה בחובתה המוסרית כלפי ילדים שנולדו והתחנכו בה, ואנו קוראים לה לשוב ולהחליט החלטה דומה.
5. **למה הם כן ואלה לא:** ההחלטה משנת 2006 הייתה החלטה חד פעמית, תקפה רק לגבי מי שעמד בקריטריונים ביום קבלת ההחלטה. ילד שהיה בן 7 בשנת 2006 הוא היום תושב קבע, בעוד שילד שהוא בן 7 היום מועמד לגירוש יחד עם בני משפחתו.
6. **נוק נפשי בעקבות מעצר:** ד"ר נורית מרכוס, פסיכולוגית קלינית: "הנוק הפסיכולוגי בעת מעצר: כאשר אנשים/ילדים חיים בחרדה מתמשכת וקורה אירוע קשה נוסף המערער את יסודות הקיום יש הסתברות גבוהה להיווצרות תגובה טראומטית קשה, שלא תמיד ניתן להשתקם ממנה. בהשלכה על ילדי עובדים זרים, פרוצדורת הגירוש והגירוש עצמו הם טראומות מסוג זה, שבהסתברות גבוהה הרסניות לכל המשך התפתחות הילדים. התקנה המבחינה בין ילד בן שבע לבין ילד בן עשר מבחינת גירוש אינה מעוגנת במציאות הפסיכולוגית. תשתית ההשתייכות היחידה של ילדים אלה, בכל גיל, היא כאן. כאן ביתם. כל אחד מהם נמצא ברשת חברתית שהיא העולם היחיד המוכר לו. ארץ המוצא אינה מוכרת ואינה מהווה חלופה נפשית. חוות דעתי המקצועית היא שלגבי כל ילד החי בתנאים של העובדים הזרים בארץ - גירוש הוא הרס עולמו ונוק עצום מתמשך ברמה הקוגניטיבית והרגשית".

ישראל מפרה את האמנה הבינלאומית בדבר מעמדם של פליטים

1. **נתונים:** בישראל שוהים כ-17,000 פליטים ומבקשי מקלט.¹ מספרם הכולל של הפליטים שישראל הכירה בהם על פי אמנת הפליטים של האו"ם, מאז 1951, עומד על כ-170 בלבד. רובם עזבו את הארץ

¹ על פי נתוני נציבות הפליטים של האו"ם בישראל, בסוף שנת 2008 שהו בישראל 16,403 מבקשי מקלט.

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

- לקנדה ורק כ- 70 מהם עדיין מתגוררים בישראל. מרבית מבקשי המקלט מסודן ואריתריאה מדברים על כמיהתם להגר למדינות שמיטיבות לקלוט מבקשי מקלט, אך אינם יכולים להתאחד שם עם בני משפחותיהם משום שמדינת ישראל אינה בודקת את בקשותיהם ולכן הם אינם מוכרים כאן כפליטים. ההכרה במעמד הנה תנאי לאיחוד עם בני משפחותיהם במרבית המדינות המערביות.
2. **מדינות המוצא של מבקשי המקלט:** רוב מבקשי המקלט הם מאריתריאה (כ- 7,000, מתוכם יותר מ- 550 קטינים) ומסודן (כ- 5,500, מתוכם יותר מ- 600 קטינים). נציבות הפליטים של האו"ם אוסרת לגרש למדינות אלה בשל החשש הממשי הצפוי לחיי החוזרים. דו"ח פנימי של משרד המשפטים תיאר את אריתריאה כמדינה שבה "הפרות זכויות האדם והרדיפות הפוליטיות במדינה נרחבות, וכוללות החזקת אסירים מצפוניים ללא אישום או משפט, רדיפות על רקע דתי, העלמה בפועל של אזרחים ועוד".² מבקשי המקלט מסודן כוללים כ- 1,500 ניצולים מדרפור, חבל ארץ במערב סודן, אשר האו"ם הכריז על המתרחש בו בשנים האחרונות כאסון ההומניטארי הקשה כיום בעולם. מבקשי מקלט נוספים הגיעו מדרום סודן, אזור שדוכא באכזריות בידי הממשל המרכזי האיסלמי בחרטום במשך כמה עשורים. כמו כן ישנם בישראל כמה מאות מבקשי מקלט מקונגו ומחוף השנהב, מדינות שהוגדרו כ"מדינות משבר" ואזרחיהן זכו להגנה קבוצתית זמנית בישראל. מלחמת האזרחים בקונגו טרם הסתיימה ומבקשי המקלט ממנה עודם נהנים מהגנה זמנית. חוף השנהב הוכרזה בידי האו"ם כמדינה בטוחה, ואזרחיה התבקשו לעזוב את ישראל עד סוף שנת 2008. אלו שטרם עזבו, נעצרים ומגורשים מהארץ.
3. **מיקומם ומצבם הפיזי והנפשי של מבקשי המקלט:** כ- 2,000 ממבקשי המקלט עצורים במתקני כליאה שונים ברחבי ישראל. 1,500 מהם מרוכזים בכלא קציעות. כ- 13,000 מבקשי מקלט מתרכזים בתל אביב, אילת וערד והשאר מפוזרים במושבים, קיבוצים וערים אחרות. רוב מבקשי המקלט הם גברים צעירים ובריאים, אחרת היו מתקשים לשרוד את הדרך הממושכת והקשה שעשו. ישנן גם כמה מאות נשים ולמעלה מאלף קטינים. בניגוד למצבם הפיזי, רבים ממבקשי המקלט סובלים מטראומות מן החוויות הקשות שחוו.
4. **סירוב משרד הפנים לבדוק בקשות מקלט של אזרחי סודאן ואריתריאה (כ- 75% ממבקשי המקלט בישראל):** משרד הפנים מסרב לבחון את בקשותיהם הפרטניות למקלט של נתיני סודאן ואריתריאה, המהווים את הרב המוחלט של פליטים בישראל. הסיבה: הסודאנים הם נתיני מדינות אויב, ואת האריתריאים הוחלט שלא מגרשים, "אז זה לא רלוונטי". נציגת משרד החוץ הישראלי הביעה דאגתה מעתיד היחסים הכלכליים בין ישראל לאריתריאה באם יוחלט להכיר באזרחי אריתריאה כפליטים.
5. **טענת משרד הפנים שרב הפליטים הם "מסתנני עבודה":** למשרד הפנים אין יכולת לקבוע זאת היות שהם לא בודקים את בקשותיהם של רב הפליטים. יתר על כן, ברור שהטענה חסרת כל בסיס, היות שאם היה אכן מדובר במהגרי עבודה הרי שאז משרד הפנים היה מעלה את כולם על המטוס הראשון בחזרה הביתה. הסיבה שזה לא קורה היא שלמרות הרצון הרב לגרשם - ישראל מכבדת את דרישת נציבות הפליטים של האו"ם שלא לגרש פליטים לסודאן ואריתריאה.
6. **דוח נציבות הפליטים של האו"ם בישראל מצביע כי מדובר בפליטים:** יומיים בלבד לפני פרסום הראיון עם יעקב גנות בעיתון "הארץ", בו אמר ש-99 אחוז ממבקשי המקלט הם לא פליטים, פרסמה נציבות האו"ם לפליטים את [הדו"ח הסטטיסטי השנתי שלה](#), המסכם את המידע הקיים ביחס לשנת 2008. מן הדוח עולה כי בניגוד למידע שמוסרים נציגי הרשויות בישראל לאמצעי התקשורת ולבג"צ, לנציבות הפליטים מסרו נציגי הרשויות בישראל ש 90.4% ממבקשי המקלט האריתריאים והסודנים בישראל הם אכן פליטים (טבלה 10).
7. **תקנת "חדרה-גדרה" – הגבלות גיאוגרפיות על פליטים בישראל:** כאמור, למדינת ישראל אין כוונה ואין אפשרות לגרש את הפליטים. תחת זאת, החליט משרד הפנים על נוהל הקרוי "גדרה-חדרה" האוסר על פליטים לשהות בקו שמדרום לחדרה ומצפון לגדרה, אך בד בבד נותן להם לשהות בישראל באופן חוקי מחוץ לתחום הזה. פליטים שימצאו בתחום הזה יעצרו או יגורשו אל מחוץ לתחום. המטרה המוצהרת: להקל את העומס על עיריית תל אביב. המטרה האמיתית (בעיני הארגונים): לדאוג שפליטים יהיו מחוץ למרכז התקשורתי והארגוני, באופן שיוריד את הלחץ שמופעל על משרד הפנים.
8. **הסיבה שפליטים רבים מתרכזים באזור תל אביב:** קיום של קהילות מבוססות באזור, בתי ספר שערוכים לקלוט אוכלוסייה מסוג זה, מסיל"ה, קיומם של ארגונים שונים המסייעים להם, ביניהם המרפאה הפתוחה של רופאים לזכויות אדם.

² דו"ח פנימי של משרד המשפטים הישראלי, מחלקת יעוץ וחקיקה, תחום המאבק בסחר בבני אדם, מיום 07.10.2007.

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

9. **משמעות הגירוש מתחומי "חדרה – גדרה" עבור הפליטים:** קשה מאוד. מרבית הפליטים הם גם כך בעלי עבר טראומטי ונושאים טראומות נפשיות. רובם שהו בכלא הישראלי חודשים רבים עם חצייתם את הגבול. לבסוף הם שוחררו, ולאחר שנים ארוכות של עקירות הגיעו לתל אביב, ובה לראשונה מצאו יציבות: הקימו בית, שלחו את הילדים לבתי ספר ומצאו עבודה.
7. **שרירותיות ההחלטה:** כאמור, אין כל כוונה לגרש את הפליטים אלא רק להעביר אותם למקומות אחרים בארץ. כך לוקחת בעצם מדינת ישראל אנשים בריאים שבמשך תקופה פרנסו את עצמם ולא הוו נטל על המדינה ובכח הופכת אותם לנזקקים.
10. **מעצר:** למרות שלא ניתן לגרשם, מרבית העצורים ביום המעצרים הראשון היו פליטים, ביניהם אם לשישה ילדים, ואם לתינוק בן שלושה חודשים שעדיין מניקה.³ מנתונים שאספו מתנדבי "מוקד סיוע לעובדים זרים" לאחר שבועיים לפעילות יחידת "עוז", עולה ש – 64% מתוך 221 העצורים שהועברו לכלא "גבעון", הנם פליטים מסודן ואריתריאה. חלק מן הפליטים פשוט נזרקו מחוץ לתל אביב בלילה, וחלקם הועברו לכלא, שם ישו פרק זמן עד שלבסוף ישוחררו (כי אי אפשר לגרש אותם). הדבר יגרום להם להתעללות מיותרת, ולבזבוז מיותר של כספי משלם המיסים.

מדיניות הדלת המסתובבת

1. **הסיבה למבצע הגירוש:** הצהרת משרד האוצר כי בישראל מאות אלפי מהגרי עבודה לא חוקיים שעל ידי גירושם יתפנו לכאורה מקומות עבודה לישראלים.
2. **רב מהגרי העבודה שמגיעים לישראל מגיעים באופן חוקי:** אך מאבדים את האשרה שלהם בגלל הסדר הכבילה למעסיקים, שבג"ץ קבע שהוא אינו חוקי ב-2006 אך עד היום לא בוטל.
3. **היתרי העסקת מהגרי עבודה גדלים משנה לשנה:** בתחומי הסיעוד והחקלאות, הודות לשתדלנות של בעלי אינטרסים, מספר ההיתרים להעסקת מהגרי עבודה רק עולה משנה לשנה. בתחום הסיעוד, תירשם שנת 2009 כשיא של כל הזמנים עם 55 אלף היתרים. בשבוע בו החל מבצע הגירוש הנוכחי, הוחלט כי יובאו לתחום החקלאות עוד 3,000 מהגרי עבודה חדשים מתאילנד.⁴
4. **דלת מסתובבת:** כיום יש 55 אלף היתרים בסיעוד, 29 בחקלאות ו 9,000 בבניין. זה אומר 92 אלף היתרים סה"כ. חשוב לציין: מדובר במספרי היתרים, שמחזיקים מעסיקים, לא במספר עובדים זרים. מה זה אומר? שבפועל זה מאפשר להביא הרבה הרבה יותר עובדים באופן חוקי. כי אם אני חקלאי ופיטרתני עובד חוקי, אז העובד הופך לא חוקי ומגורש, ואז לי יש אשרה פנויה ואני יכול לדרוש להביא עובד חדש מתאילנד על ההיתר הפנוי שלי. זו הדלת המסתובבת.
5. **פוליטיקת המספרים:** שטייניץ טוען שיש 400,000 לא חוקיים, וכך גם משרד הפנים. אין איש שיכול לבסס את הטענה הזאת. ההערכות שלנו מדברות על מקסימום 100,000 ללא אשרה. הערכות דומות מאששת גם הלשכה לסטטיסטיקה שציינה 97 אלף שוהים שלא כדין בסוף שנת 2008. מאיפה לקוח המספר הזה? משום מקום. למשרד הפנים אין באמת נתונים – ולראייה, כל פעם הם מספקים מספר אחר. כך קורה שבנובמבר מודיע משרד הפנים כי מדובר במאה אלף,⁵ חודשיים מאוחר יותר, יעקב גנות מספר ל"הארץ" שיש 300,000⁶, וחודש אחרי משרד הפנים מספק ל"ידיעות" כותרת אימים שמבשרת על מליון מהגרים לא חוקיים (24 בפברואר 2009).

רשות ההגירה תזקה על חלשים

במקום להילחם בחברות כח אדם ובמתווכים הגובים אלפי דולרים באופן בלתי חוקי מהעובדים עבור הבאתם לישראל, במעסיקים שמפריים את זכויותיהם של מהגרים ובסוחרים האדם, רודפים את קורבנותיהם.

³ <http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/910/938.html?hp=1&loc=111&tmp=9189>

⁴ http://www.themarker.com/tmc/article.jhtml?ElementId=skira20090630_1096598

⁵ http://www.themarker.com/tmc/article.jhtml?ElementId=ac20090406_002101

⁶